

האדם בגד

האדם העשילישי?

נפרדת — אך באותו עמוד! — תיאור מפורט של פרשת-קאהיר על סמך דיווחי העיתונות המצרית („העולם הזה“ 1201, דצמבר 1960).

עתה חשוב הסיפור על „פרשת אלכסיס“, מפני שני תן להשוות גירסה ראשונה ומקורית זו של אברי עם גירסתו הסופית, שהתפרסמה החודש בסיפור „האדם השלישי“. ניתן גם להשוותה עם גירסתם של נדוני-קאהיר עצמם, המתפרסמת בספר מאת העיתונאי אבי-עזר גולן.

אני עצמי ראיתי, במרוצת השנים, גירסות נוספות של אברי.

כל הגירסות האלה עומדות לנגד עיני, כאשר אני בא לנתח את גירסתו הסופית של אברי, תוך ניסיון לחדור אל האמת על הפרשה. נדמה לי שהמיסמך העיקרי הוא סיפורו של אברי עצמו — כי בו, במה שכתוב ואינו כתוב בו, ניתן ללמוד על אברי ועל מעשיו יותר מאשר מכל מקור אחר.

האם הדבר חשוב? מאז קום המדינה ועד היום, לא היתה פרשה שהיו לה השלכות כה חמורות על יחסי הפנים והחוץ של ישראל כמו זו. הסיבוב הראשון של הפרשה (1954/55) — פעולת

מאת אורי אבנרי

הרשת במצריים וספיחיה — היה בעל השפעה מכרעת על יחסי ישראל-ערב, בנקודת-מיפנה היסטורית. ביגלל העסק-הביש דחה משה שרת את ניסיונו הסודי של גמאל עבד-אל-נאצר לפתוח במשא-ומתן ישיר עם ישראל — אחרי ששרת כבר בחר בניואל ידון כמועמד לתפקיד הנציג הישראלי בשיחות החשאיות. החלה ההתפתחות שהובילה למילחמת-סיני ולכל המילחמות שבאו אחריה. הוא הביא גם להדחת פינחס לבון, להחלת זרת ז'יד בן-גוריון משדח-ביקר ולעלייתה של חבורת דיין-פרס.

הסיבוב השני של הפרשה (1960/65) הביא לפרשת-לבון המפורסמת, לנפילת הממשלה, להדחת בן-גוריון, לפילוג מפא"י וללידת רפ"י.

עתה נפתח הסיבוב השלישי. אם לא תיקבע עתה סופית, בצורה ברורה ומוסמכת, האמת על הפרשה, היא תמשיך לחלץ אימים במדינה, כמו רוחו של מת שלא הגיעה למנוחה.

משום כך אני סבור שיש לנקוט צעדים לעריכת חקירה מוסמכת — אם בדרך מישפטית, אם בדרך של ועדת-חקירה. אין לשכוח כי עצם קיומו של „חוק ועדות-החקירה“ נובע אף הוא מן הפרשה. שר-המישט פטים יעקוב שימשון סמירא, שפעל כתובע במישפט המיפלגתי הפנימי במפא"י שהביא להדחת בן-גוריון, גיבש והעביר חוק זה בכנסת, כתשובה לתלונתו הממו"שכת של בן-גוריון על אי-מינוי „ועדת חקירה מישי-פטיה“ שתחקור מי נתן את ההוראה לפעולת-מצריים. הדברים האלו אינם באים כתחליף לחקירה מוסמכת כזאת. הם מעלים רק כמה שאלות המזדקרות לעיניו של מי שמצוי בפרשה, למיקרא סיפריהם של אברי וגולן.

הזה" 1385 ו-1386) תחת הכותרת „מיבצע אלכסיס“. בסיפור זה יש כיום עניין מיוחד, ביגלל סיבה פשוטה: הוא התבסס כולו על גירסתו של „האדם השלישי“, שליח אגף-המודיעין של צה"ל, אברי זידני-וורג. אברי, שהיה אז כלוא בכלא רמלה, בתנאים שמי-עו כימעט כל מגע בינו ובין העולם החיצון, הצליח להעביר אלי אישית את גירסתו המלאה.

לא היתה לי אז כל אפשרות לאמת את הדברים ולקבל את גירסת שירותי-הביטחון, ששמרו על סו-

התיאור המלא הראשון של „העסק הביש“ פורסם לפני 12 שנים ב„העולם הזה“, בנסיבות חריגות ביותר. באותה שעה ידע רק קומץ זעיר בארץ על עצם קיומה של הפרשה המצרית. מסך-ברזל של איפול-טו-טאלי הוטל עליה מטעם שירותי-הביטחון והצנזורה הצבאית. מילבד פרשת מרדכי קידר, שאירעה כעבור כמה שנים, לא היתה בתולדות ישראל פרשה שהוש-תקה בצורה כה יסודית ומוחלטת.

היה מנוי וגמור עימי לשבור את חומת-ההשתקה,

הרשת פיליפ נתנזון בכניסה לקולנוע ריו באלכסנדריה, ב-22 ביולי 1954, אחרי שפצצת-התבערה התפוצצה בכיס מכנסיו. במקום קולנוע ריו מופיע בציר קולנוע לידו, וכדי לרמוז לקורא שהעניין נוגע לפרשת-לבון, הופיע כשם הסרט האדם השלישי, השם שבו התפרסם אברי בארץ.

הערמה על הצנזורה
ציור זה הפירוטום המקורי של „פרשת אלכסיס“ בהעולם הזה (1386) באפריל 1964. הוא נועד כולו להערים על הצנזורה החמורה של אז. הוא מתאר את הרגע הגורלי, שבו נלכד איש-

דיות מוחלטת, ושניהלו אז מילחמת-חורמה נגד „העוי-לם הזה“, עמד לרשותו רק מקור נוסף אחד: העי-תונות המצרית, שדיווחה בהרחבה על מישפט-קאהיר ועל מעשי-הרשת. גם את המידע הזה פירסמנו, בשעי-תו, תוך הערמה על הצנזורה: בשעה שהתפוצצה פרשת-לבון לראשונה, ודובר על „העסק הביש“, לא ניתן לעיתונות לרמוז בצורה כלשהי במה מדובר: מהו טיבו של אותו עניין מיסתורי, היכן התרחש ומתי. „העולם הזה“ שבר קשר זה עוד בשבוע הראשון של פרשת-לבון, כאשר פירסמנו בצד הדיווח על הפרשה, במיסגרת

אחרי שחשתכנעתי לחלוטין שהיא לא באה לחגן על נידוני-קאהיר, שעדיין נמקו בכלא המצרי, אלא על השילטון חקיים בישראל. הבעייה היתה כיצד לעשות זאת מבלי להסתכן באישוש של ריגול חמור. החלטתי להערים על הצנזורה בצורה מיוחדת-במינה: פירסום סיפור ביוני-כביכול, שיכיל את הפר-שח לפי-פירטיה הכמוסים ביותר, כשהיא מתרחשת, למראית-עין, באיזמיר, על רקע סיכסוך יוון-תורכיה. את הסיפור, שלא הגשנוהו לביקורת הצנזורה מפני שהיה בגדר „סיפורות“, פירסמנו בשני המשכים („העולם